

KONKURENTSIAMET

Pikaajaliste elektri ostu-müügilepingute analüüs ja ettepanekud

Analüüsi koostasid:

Ketelin Makienko, energiaturgude osakonna nõunik

Armin Ilisson, energiaturgude osakonna nõunik

Analüüsi koostamisse panustasid lisaks:

Marilyn Tilkson, energiaturgude osakonna juhataja

Küllli Haab, regulatsiooniteenistuse juhataja

Kadri Lepikult, konkurentsitenistuse juhataja

Toimetas:

Marilis Ehvert, toimetaja ja ürituste koordinaator

Konkurentsiamet tänab kõiki ettevõtjaid, kes osalesid küsitluses.

Konkurentsiamet 2025

Tatari 39, 10134 Tallinn

Tel: (+372) 667 2400

info@konkurentsiamet.ee

www.konkurentsiamet.ee

Sisukord

1.	Sissejuhatus.....	4
1.1.	Analüüsi eesmärgid.....	4
2.	Ülevaade Euroopa Liidu regulatsioonist PPA-de vaatenurgast.....	5
3.	Mis on elektrienergia otseostuleping ehk PPA?	7
3.1.	Tarbija PPA (ingl <i>Corporate PPA</i>) ja Elektrimüüja PPA (ingl <i>Merchant PPA</i>) võrdlus.....	9
3.2.	Finantsilise ja füüsilise PPA võrdlus.....	9
3.2.1.	Lokaalsete (ingl <i>on-site</i>) ja mittelokaalsete (ingl <i>off-site</i>) PPA-de võrdlus.....	9
3.3.	Mis on PPA eelised?	10
3.3.1.	PPA eelised ostjale.....	10
3.3.2.	PPA eelised tootjale.....	11
4.	Ettevõtjate PPA turu hetkeseis Euroopas	11
4.1.	Kombineeritud PPA-d: taastuvenergia ja salvestuslahendused	12
4.2.	PPA-de sõlmimise arengut mõjutavad tegurid.....	12
5.	Avaliku konsultatsiooni kokkuvõte ja Konkurentsiameti arvamus	13
5.1.	Avalikul konsultatsioonil tõstatatud teemad ning Konkurentsiameti arvamus.....	13
5.2.	Konkurentsiameti ettepanekud.....	16

1. Sissejuhatus

Elektriturul on turuosalistel (tootjad, müüjad, agregaatorid) võimalik elektrienergiaga kaubelda kahel viisil — otselepingute (kahepoolsed elektri ostu- ja müügilepingud) alusel või elektribörsil ehk hulgiturul osaledes. Otselepingute puhul lepivad tootja ja tarbija tingimused kokku ilma otsese regulatiivse sekkumiseta hinnakujundusse, mis loob paindlikud võimalused nii hinna fikseerimiseks kui ka riskide hajutamiseks.¹

Kui varasemad Euroopa Liidu regulatsioonid jätsid liikmesriikidele turunõuete kujundamisel teatavat paindlikkust, siis Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1747², millega muudetakse määruseid (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 seoses liidu elektrituru korralduse parandamisega, täpsustab liikmesriikide võimalusi ja seab elektrituru korralduses täiendavaid kohustusi.³ Määruse artiklis 19a nõutakse näiteks, et liikmesriigid kaotaksid kõik regulatiivsed ja haldustõkked, mis piiravad pikaajaliste lepingute kasutamist. Samuti sätestab määrus, et taastuenergia toetuskeemid võimaldaksid projektidel osa elektrist kahepoolsete elektri ostu- ja müügilepingute (ingl Power Purchase Agreements, lühidalt PPA) raames müüa, suurendades seeläbi taastuenergia konkurentsivõimet.

Konkurentsiamet täidab riikliku järelevalvega seotud ülesandeid ja hindab taastuvelektrienergia müügilepingutega seotud regulatiivseid ja haldustõkkeid ning esitab ettepanekud selliste lepingute kasutuselevõtmise põhjendamatute tõkete vähendamiseks vastavalt elektrituruseadusele (ELTS) § 93 lg 6 p-le 9¹. Liikmesriigid peavad hindama pikaajaliste taastuvelektri otseostulepingutega seotud regulatiivseid ja haldustõkkeid, kõrvaldama selliste lepingute kasutuselevõtmise põhjendamatud tõkked ning ebaproportsionaalsed või diskrimineerivad menetlused või tasud ja edendama nende kasutuselevõttu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001⁴ kohaselt.

Analüüs keskendub kahepoolsetele lepingutele tootjate ja ostjate vahel, mis on enamasti pikemaajalised (3–15 aastat) füüsilist tarnet või ka ainult elektrihinda katvate taastuenergia lepingute osas. Need lepingud sõlmitakse vabatahtlikkuse alusel ja põhinevad turuhinna tingimustel ilma regulatiivse sekkumiseta hinnakujundusse. Kuigi PPA-de konkreetne kestus ei ole Euroopa Liidu tasandil reguleeritud, peegeldab see ajavahemik turul levinud praktikat. Tegelikult võivad PPA-d olla ka lühema või pikema kestusega, sõltuvalt projekti iseloomust, osapoolte riskitaluvusest ning finantseerimisvajadustest.

1.1. Analüüsi eesmärgid

Analüüsi eesmärk on esmalt tuvastada ja seejärel hinnata pikaajaliste taastuvelektrienergia ostulepingute regulatiivseid ja haldustõkkeid ehk kas kehtivates reeglites, regulatsioonides, protseduurides, juurdunud tavades ja üldises turukorralduses esineb takistavaid või piiravaid elemente pikaajaliste ostulepingute sõlmimiseks või arendamiseks.

---

¹ Konkurentsiamet. Euroopa elektrituru analüüsid ja uuringud. Tallinn: Konkurentsiamet. URL: <https://www.konkurentsiamet.ee/analused-ja-uuringud/elekter#europa-elektrituru>

² Euroopa Parlament ja nõukogu. Määrus (EL) 2024/1747, 13. juuni 2024, millega muudetakse määruseid (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 seoses liidu elektrituru korralduse parandamisega. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32024R1747>

³ <https://estlex.ee/?id=76&aktid=241964>

⁴ Euroopa Parlament ja Nõukogu. Direktiiv (EL) 2018/2001 taastuenergia kasutamise edendamise kohta (uuesti sõnastatud). EUR-Lex; 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02018L2001-20240716>

Analüüsi eesmärk on tuvastada, kas esinevad järgnevad takistused.

- Halduslikud takistused, mille hulka kuuluvad näiteks ebalproportsionaalsed või diskrimineerivad menetlused, tasud või nõuded (sh õigusaktides või standardites sätestatud piirangud), mis piiravad või takistavad pikaajaliste lepingute sõlmimist. Selliseid tõkkeid oleks võimalik kõrvaldada kas täidesaatva tegevuse või õigusloomeprotsessi kaudu.⁵
- Regulaatiivsed takistused, mis viitavad administratiivsetele barjääridele (nt pikkadele ja keerulistele lubade menetlemise protsessidele, ebaselgele vastutusalade jaotusele või kattuvatele institutsioonidele), mis koormavad ettevõtjaid või takistavad üksikisikute tegevust.⁶

Eestis saab elektri ostu-müügi otselepinguid sõlmida hetkel praktiliselt vaid riigisiselt, kuna kogu ühenduste ülekandevõimsus antakse turule. On oluline märkida, et elektri ülekandeteenust osutav ettevõtja ehk põhivõrguettevõtja ei tohi turule antavat ülekandevõimsuse mahtu piirata ning ülekandevõimsus jaotatakse kaudse meetodiga ehk koos energiaga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/943 artikli 16 lõike 8 kohaselt.⁷

PPA-de osakaal ei ole aga Eesti näitel suur ning enamik kaubandusest toimub elektribörsil ehk hulgiturul. Elingi andmetel on 2022. aastal 92% ning 2023. aastal 91% elektri hulgikaubandusest toimunud läbi elektribörsi. Ülejäänud osa ehk vastavalt 8% ja 9% moodustasid kahepoolsed kokkulepped.⁸

Analüüsis uuritakse, kas PPA-de osakaal võib olla sõltuv mõnest regulaatiivsest või haldustõkkest. Taastuvelektrienergia müügilepingute regulaatiivsete ja haldustõkete analüüsimine on oluline, et toetada PPA-de arengut. Konkurentsiamet viis läbi avaliku konsultatsiooni perioodil 29.07.2024–10.09.2024 ning analüüsib tulemuste põhjal, kas ja millised regulaatiivsed ja haldustõkked Eesti elektriturul esinevad.

2. Ülevaade Euroopa Liidu regulatsioonist PPA-de vaatenurgast

Eelolevate probleemide lahendamiseks on Euroopa Komisjon teinud ettepaneku mitmete meetmete kohta, mis on seotud PPA-dega ja mis on osa uuest määruse (EL) 2019/943 muutmise määrusest (EL) 2024/1747, eesmärgiga parandada Euroopa Liidu elektrituru kujundust. Täpne määruse muutmise määrus on toodud järgnevalt.

Artikkel 19a, lõige 1: *Ilma et see piiraks taastuvate energiaallikate edendamist käsitleva direktiivi (EL) 2018/2001 kohaldamist, edendavad liikmesriigid elektristulepingute kasutuselevõttu, sealhulgas kõrvaldades põhjendamatud takistused ning ebalproportsionaalsed või diskrimineerivad menetlused või tasud, et tagada hinna prognoositavus ja saavutada oma lõimitud riiklikes energia- ja kliimakavades seoses CO₂ heite vähendamise mõõtmega seotud eesmärgid, millele on osutatud määruse*

---

⁵ Li Y, Liu Y, Liu J, Chen Y. New energy consumption and its impact on CO₂ emissions: A panel data analysis for selected Asian countries. *J Int Econ.* 2015;96(1):1-16.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022199615000033>

⁶ European Commission. Commission staff working document: Impact assessment accompanying the document proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast). Document number 52016SC0418. EUR-Lex; 2016.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016SC0418>

⁷ Regulation (EU) 2019/943 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on the internal market for electricity. Consolidated text as of 16 July 2024. Official Journal of the European Union; 2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:02019R0943-20240716>

⁸ **Konkurentsiamet.** Aruanne elektri- ja gaasituru kohta Eestis 2023 [Internet]. Tallinn: Konkurentsiamet; 2023. Link: <https://www.konkurentsiamet.ee/analused-ja-uuringud/elektri-ja-gaasituru-aruanne>

(EL) 2018/1999 artikli 4 punktis a sealhulgas taastuenergia suhtes, säilitades samal ajal konkurentsivõimelised ja likviidsed elektriturud ning piiriülese kaubanduse.

Artikkel 19a, lõige 2: *Siseturumääruse läbivaatamisel vastavalt artikli 69 lõikele 2 hindab komisjon pärast asjaomaste sidusrühmadega konsulteerimist ühe või mitme vabatahtlikult elektriostulepingute jaoks kasutatava liidu turuplatvormi potentsiaali ja praktilisust, sealhulgas nende võimalike platvormide koostoitmet muude olemasolevate elektrituruplatvormidega ning elektriostulepingute nõudluse koondamist.*

Artikkel 19a, lõige 3: *Liikmesriigid tagavad koordineeritud viisil, et on olemas sellised instrumendid nagu turuhinnaga tagatissüsteemid, millega vähendatakse elektriostulepingute raames ostja makseviivitusega seotud finantsriske, ning et need on kättesaadavad tarbijatele, kes seisavad silmitsi elektriostulepingute turule sisenemise tõketega ja kes ei ole rahalistes raskustes. Sellised instrumendid võivad muu hulgas hõlmata riigi tagatud turuhinnaga tagatisskeeme, eratagatise või vahendeid elektriostulepingute nõudluse koondamiseks kooskõlas asjakohase liidu õigusega. Sel eesmärgil tagavad liikmesriigid asjakohase koordineerimise, sealhulgas asjakohaste liidu tasandi vahenditega. Liikmesriigid võivad määrata tarbijakategooriate vahel ja piires mittediskrimineerivaid kriteeriume kasutades kindlaks, millistele tarbijakategooriatele need instrumendid on suunatud.*

Artikkel 19a, lõige 4: *Ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist: kui liikmesriik toetab elektriostulepingute tagatisskeemi, sisaldab see sätteid, millega hoitakse ära likviidsuse vähenemist elektriturgudel, ning sellega ei toetata fossiilkütustest toodetud elektrienergia ostmist. Liikmesriigid võivad otsustada piirata neid tagatisskeeme nii, et need hõlmavad üksnes uue taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri ostmise toetamist, kooskõlas liikmesriigi CO₂ heite vähendamise poliitikaga, sealhulgas eelkõige juhul, kui taastuvelektri ostulepingute turg, nagu see on määratletud direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 17, ei ole piisavalt arenenud.*

Artikkel 19a, lõige 5: *Taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia toetuskavad peavad võimaldama kaasata projekte, mille puhul reserveeritakse osa elektrist müügiks taastuvelektri ostulepingu või muu turupõhise kokkuleppe kaudu, tingimusel et selline kaasamine ei mõjuta turul konkurentsi negatiivselt, eeskätt juhul, kui kaks asjaomases elektriostulepingus osalevat poolt on sama üksuse kontrolli all.*

Artikkel 19a, lõige 6: *Lõikes 5 osutatud toetuskavade väljatöötamisel püüavad liikmesriigid kasutada hindamiskriteeriume, et stimuleerida pakkujaid hõlbustama sisenemistõketest mõjutatud tarbijate juurdepääsu elektriostulepingute turule, tingimusel et see ei mõjuta turul konkurentsi negatiivselt.*

Artikkel 19a, lõige 7: *Elektriostulepingutes määratakse kindlaks tarnete pakkumispirkond ja vastutus piirkonnaüleste ülekandeõiguste tagamise eest pakkumispirkonna muutumise korral kooskõlas artikliga 14.*

Artikkel 19a, lõige 8: *Elektriostulepingutes määratakse kindlaks tingimused, mille alusel tarbijad ja tootjad võivad kooskõlas liidu konkurentsioigusega elektriostulepingutest taganeda, näiteks kohaldatavad taganemistasud ja etteteatamistähtajad.*

Artikkel 19a, lõige 9: *Elektriostulepinguid otseselt mõjutavate meetmete kavandamisel austavad liikmesriigid võimalikke õiguspäraseid ootusi ning võtavad arvesse nende meetmete mõju olemasolevatele ja tulevastele elektriostulepingutele.*

Artikkel 19a, lõige 10: *Komisjon hindab 31. jaanuariks 2026 ja edaspidi iga kahe aasta järel, kas elektriostulepingute turgudel esineb endiselt tõkkeid ja kas need turud on piisavalt läbipaistvad.*

Komisjon võib koostada konkreetsed suunised selle kohta, kuidas kõrvaldada elektriostulepingute turgudel esinevad tõkked, sealhulgas ebaproportsionaalsed või diskrimineerivad menetlused või tasud.

Seoses eelnevalt toodud takistustega aitavad pakutud meetmed peamiselt leevendada teatud osalejate, eelkõige väiksemate turuosaliste juurdepääsu elektriostulepingute turule. Määrus suunab liikmesriike võtma meetmeid, mis hõlbustavad PPA-de kasutuselevõttu.

Lisaks on Euroopa Reguleerivate Asutuste Koostööamet (ingl ACER) avaldanud 15. oktoobril 2024 oma hinnangu ühtsete PPA-lepingumallide loomise küsimuses. ACER leidis, et olemasolevaid standardseid lepingumudeleid on turul piisavalt ning seetõttu ei ole eraldiseisvate, kogu Euroopa Liitu hõlmavate PPA-lepingumallide väljatöötamine vajalik. 2025. aasta kevadel algatas ACER täiendava kaardistamise, mille eesmärk on koguda turuosalistelt ja riiklikelt regulaatoritelt ülevaatamiseks ja hindamiseks PPA lepingumalle. Sellega seoses on liikmesriikide reguleerivatele asutustele edastatud küsimustikud. Tegemist on eeluuringuga, mille põhjal koostatakse ülevaade PPA-de kasutamisest Euroopa Liidus.⁹

26. veebruaril 2025 avaldas Euroopa Komisjon ulatusliku „Puhta Tööstuse Kokkuleppe“ (ingl Clean Industrial Deal). Kokkulepe näeb ette 100 miljardi euro suuruse investeringu saastevabasse tootmisse ning sisaldab meetmeid, mis lihtsustavad pikaajaliste taastuvenergia elektrienergia ostulepingute sõlmimist. 2025. aastal käivitatakse koostöös Euroopa Investeerimispannaga 500 miljoni euro suurune pilootprogramm, mis pakub hinnagarantiisid väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning kõrge energiakuluga tööstustele, aidates neil sõlmida pikaajalisi taastuvenergia-lepinguid. Puhta tööstuse lepe on strateegiadokument, mis annab suuna ja leppele järgnevad konkreetsed õigusaktid 2025. ja 2026. aastal.¹⁰

3. Mis on elektrienergia otseostuleping ehk PPA?

PPA on kahepoolne ja enamasti pikaajaline leping. Leping sõlmitakse üldjuhul kas tootja ja tarbija vahel, tootja ja elektrimüüja/bilansihalduri või elektrimüüja/bilansihalduri ja tarbija vahel. Samas võib PPA leping hõlmata kas füüsilist tarnet või finantsilist ehk ainult elektri hinda katvaid lepinguid. PPA määrab kõik elektri müügiga seotud tingimused nagu näiteks tarnitava energia koguse, kokkulepitud hinna, kuidas energiatarne arvestatakse ja lepingutingimuste rikkumise korral rakendatavad trahvid. Hind võib olla täielikult fikseeritud või osaliselt muutuv, jättes teatud riskid (näiteks CO₂ kvoodi hinna muutus) avatuks.¹¹

Lepingus sätestatakse üldjuhul, et ostja (kas võrguettevõtja, tavalisest suurema elektritarbimise mahuga ettevõtja või elektrimüüja) ostab tootjalt elektrit fikseeritud hinnaga kindlaksmääratud ajaperioodi jooksul. PPA-de ajaline kestus ei ole reguleeritud, vaid põhineb turuosaliste praktikal ning projekti finantseerimise ja riskihalduse vajadusel. Tüüpiliselt sõlmitakse PPA-d ajavahemikus 3–15 aastat, kuid kestus võib vastavalt osapoolte soovile varieeruda. PPA-de kontekstis eristatakse kolme tüüpi tootmisprofiili mudeleid:

- *Pay-as-Produced* PPA (tootmis põhine PPA)
- baaskoormuse ehk fikseeritud PPA

---

⁹ Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER). ACER gathering Power Purchase Agreement templates in EU energy markets. Ljubljana: ACER; 2025 Mar 13. URL: <https://www.acer.europa.eu/news/acer-gathering-power-purchase-agreement-templates-eu-energy-markets>

¹⁰ European Commission. The Clean Industrial Deal: A joint roadmap for competitiveness and decarbonisation. 26.02.25. URL: https://commission.europa.eu/document/download/9db1c5c8-9e82-467b-ab6a-905feeb4b6b0_en

¹¹ Elering AS. Eesti elektrisüsteemi ülevaade. URL: <https://elering.ee/book/export/html/1164>

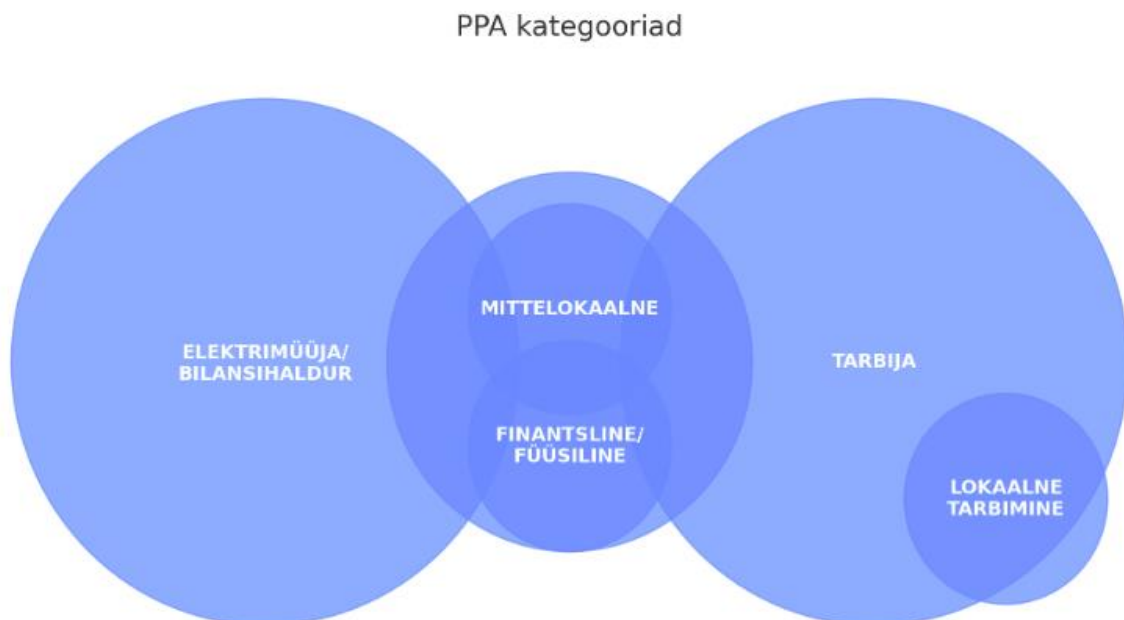
- *Pay-as-Consumed* PPA (tarbispõhine PPA)

Pay-as-Produced PPA puhul sõltub lepinguline elektrienergia kogus tootmiseadme tuleviku tegelikust toodangust. Baaskoormuse PPA puhul lepitakse aga kokku fikseeritud kogus elektrit, mida müüja peab igas tunnis tarnima ja ostja ostma.¹² *Pay-as-Consumed*-tüüpi PPA korral maksab ostja ainult selle elektrienergia eest, mida ta tegelikult tarbib. Samas eeldab see tootjalt kohustust hoida pidevalt ostja vajadustele vastavat energiavarustust. Sellist tüüpi PPA on reeglina kõige kallim, sest on suurenenud risk tootjale/elektrimüüjale/bilansihaldurile. Sellist tüüpi leping suurendab ebakindlust ning riski hind on lepingusse sisse arvestatud.

Pay-as-Produced PPA on tootja jaoks väiksema riskiga, kuna tagab kindla hinna iga toodetud MWh eest, jättes tootjale tootmismahu riski. Siiski pole Eesti turgudel veel märkimisväärset ostjate poolset nõudlust *Pay-as-Produced* PPA-de järele. Põhjuseks on suurte tööstustarbijate väike osakaal ning elektrienergia riskide haldamise kogemuse puudumine.¹²

Baaskoormuse PPA-d pakuvad tootjale kaitset madala elektrienergia riski vastu ning nende struktuur on standardiseeritud ja sarnaneb Põhjamaade turgudel kaubeldavate futuurilepingutega. Samas suurendavad baaskoormuse PPA-d portfelli riski, kuna tootjale jääb tootmisprofili risk ja osaliselt ka hinnarisk, mis tuleneb vajadusest osta puudujäävat energiat turuhinnaga.¹²

Kuigi PPA-d ei ole alati seotud taastuvenergiaprojektidega, on need muutunud vahendiks, mille abil ostjad hangivad taastuvenergiat jätkusuutlike eesmärkide saavutamiseks. Kuna tegemist on kahepoolse lepinguga, võib PPA vorm ja sisu olla paindlik ning kohandatud vastavalt osapoolte vajadustele.

Joonis 1. PPA eri kategooriad (allikas: Konkurentsiamet)

¹² Enefit Green. Enefit Green aastaaruanne 2023. URL: <https://public-docs.enefit.ee/green/Enefit-Green-aastaaruanne-2023-EST.pdf>

Joonis 1 kirjeldab taastuenergia otseostulepingute kolme peamist kategooriat.

1. Esimese variandi alusel eristatakse elektri ostjaid: need võivad olla kas elektrimüüjad/bilansihaldurid või lõpptarbijad.
2. Teine variant põhineb tootmise ja tarbimise asukohal. Lokaalse tarbimise puhul toimub elektri tootmine ja tarbimine samas asukohas, mittelokaalse tarbimise korral aga eri kohtades.
3. Kolmas variant keskendub elektri edastamisviisile. Füüsilise edastamise korral liigub elekter tootjalt tarbijani läbi võrgu, finantsilise edastamise puhul aga tehakse kokkulepped elektri füüsilise tarnimiseta.

3.1. Tarbija PPA (ingl *Corporate PPA*) ja Elektrimüüja PPA (ingl *Merchant PPA*) võrdlus

Taastuenergia tootjad sõlmivad PPA-sid kas otse tarbijatega (ingl *Corporate PPA*) või elektrimüüja/bilansihalduriga (ingl *Merchant PPA*), kes omakorda müüb toodetud elektrit edasi hulgiturule või enda klientidele. Kui elektrimüüja/bilansihaldur sõlmib pikaajalise lepingu tootjalt ostetud elektrit edasimüümiseks konkreetsele lõpptarbijale, on tegemist samuti tarbija PPA-ga (ingl *Corporate PPA*). Elektritootja võib sõlmida mitu PPA-d eri ostjatega.

3.2. Finantsilise ja füüsilise PPA võrdlus

Füüsiline PPA on leping, mille raames toimub nii elektrienergia füüsiline tarnimine kui ka finantsiline kokkulepe. Erinevalt füüsilisest PPA-st ei ole finantsilises PPA-s elektrienergia füüsilist tarnet.

Finantsilise PPA lepingus lepivad ostja ja taastuenergia tootja kokku kahes peamises näitajas.

- Eelnevalt kokku lepitud hind (ingl *predetermined strike price*) energia tootmise eest taastuenergia rajatistes. Tavaliselt fikseeritud hind.
- Referentshind ehk võrdlushind (ingl *reference price*), mis on tavaliselt saadud elektrikörsi päev-ette-turu hinnast.

Finantsiline PPA toimib kaitsvana nii ostjale kui ka müüjale. Kui referentshind sellel perioodil ületab lepingus eelnevalt kokku lepitud hinna, maksab tootja PPA ostjale lepingus kokku lepitud hinna ja võrdlushinna vahe iga toodetud energiaühiku eest. Kui võrdlushind on eelnevalt kokku lepitud hinnast madalam, hüvitab finantsilise PPA ostja tootjale referentshinna ja kokkulepitud hinna vahe.

Füüsiline müük võib toimuda otse hulgiturule või füüsilise PPA kaudu. Seega on füüsilised ja finantsilised PPA-d üksteist täiendavad. Põhimõtteliselt tagab tootja, et elekter müüakse füüsiliselt kokkulepitud võrdlushinnaga vastavalt finantsilisele PPA-le. Sama kehtib ka ostja kohta, kes peab füüsiliselt ostma elektrit vahendajalt või otse turult kokkulepitud võrdlushinnaga.

Finantsiline PPA on leping kas tootja ja lõpptarbijaga, tootja ja elektrimüüja/bilansihalduri või elektrimüüja/bilansihalduri ja tarbija vahel.

Finantsilised PPA-d võimaldavad:

- energiamahukatel ettevõtjatel taastuenergiaprojekte toetada ja fikseeritud elektrihind tagada, ilma et oleks vaja elektrit füüsiliselt osta;
- tootjatel tagada fikseeritud müügihind eesmärgiga tagada püsiv rahavoog.

3.2.1. Lokaalsete (ingl *on-site*) ja mittelokaalsete (ingl *off-site*) PPA-de võrdlus

Lokaalse tarbija PPA on leping taastuenergia tootja ja ettevõtja vahel, kes tarbib toodetud elektrit. Taastuenergia tootmisrajatised on paigaldatud tarbijafirma territooriumile või ühendatud sellega otseliini kaudu. ELTS-is on defineeritud otseliin kui võrguettevõtja teeninduspiirkonnas asuv liin, millel

puudub eraldi võrguühendus võrguga, välja arvatud suletud jaotusvõrguga, kuid mis võib olla võrguga kaudses ühenduses turuosalise elektripaigaldise kaudu ning mis on ette nähtud elektrienergia edastamiseks ühest elektriyaamast teise või teisele turuosalisele kas oma tarbeks kasutamiseks, edasimüügiks või edastamiseks.¹³ Otseliini võib ehitada kuni 6 km kaugusel paikneva elektripaigaldiseni. Lokaalset PPA-d nimetatakse „füüsiliseks“, kuna see hõlmab elektri füüsilist tarnimist. Elektri füüsiline tarnimine toimub otse ettevõtja asukohta omatarbimiseks, läbimata n-ö avalikku võrku. Selline tegevus vähendab võrguga seotud kulusid. Tarbija PPA raames ostetud elekter vähendab ettevõtja tarbimist elektrivõrgust. Kui tarbija ei suuda kogu toodetud elektrit igal ajal ära kasutada, võib tootja sõlmida kaugtootmise PPA kolmanda osapoolega või suunata ülejääva elektri turule.

Finantsilise mittelokaalse PPA puhul, kus toodetud elekter suunatakse võrku, tuleb taastuenergia päritolu tõendamiseks järgida energiamajanduse korralduse seaduse §-s 32⁷ sätestatud, mille alusel toimub taastuenergia päritolutunnistuste väljaandmine ja kasutamine vastavalt Euroopa Liidu õigusele. Leping hõlmab ainult kokkulepitud koguse elektri ostmist, mis on lepingus määratletud ja mida toodetakse lepingu alusel. Vajadusel toimub ka päritolutunnistuse¹⁴ ülekandmine tootjalt ostjale vastavalt lepingulisele mahule. Erinevalt lokaalse tarbija PPA-st ei ole tootmiskoha valik seotud lõpptarbija lähedal paiknemisega, vaid eesmärgiga toetada taastuenergia tootmist.

Mittelokaalse PPA puhul eristatakse kahte varianti.

1. Finantsiline elektrimüüja PPA: taastuenergia leping, mis katab elektri füüsilist tarnimist tootjalt elektrimüüjale/bilansihaldurile, kes omakorda müüb toodetud elektri edasi.
2. Finantsiline tarbija PPA: taastuenergia ostuleping, mis tagab samad majanduslikud eelised kui füüsiline PPA, kuid ei hõlma elektri otsest tarnet tootjalt lõpptarbijale. Selle asemel müüb taastuenergia tootja elektri hulgiturule, kus elektrienergia müük ja ost toimuvad turuhinnaga. Lepingupoolte vahel toimub finantsiline tasaarveldus, mis kindlustab fikseeritud energiahinna kogu lepingu kehtivusaja jooksul.

3.3. Mis on PPA eelised?

PPA-d pakuvad tootjatele, müüjatele ja vahendajatele mitut eelist. Eelkõige toetavad need taastuenergia arendamist ning aitavad tarbijatel kestlikkuse eesmärke saavutada. Lepingutes saab kombineerida mitut taastuenergia tehnoloogiat (päike, tuul, salvestuslahendused), mis aitab ühtlustada tootmisprofiili ning pakkuda stabiilsemat ja atraktiivsemat lepingut.

3.3.1. PPA eelised ostjale

Ostja seisukohast tuleb eristada tarbija PPA-de ja elektrimüüjate PPA-de eeliseid. Tarbija PPA puhul saab ostja vähendada oma riske, ostes kogu oma elektri või osa sellest pikaajaliselt fikseeritud hinnaga. Mõnel juhul võib see hind olla isegi turuhinnast madalam. Kohapealsete lokaalsete PPA-de puhul vähendab ostja lisaks oma CO₂-heitmeid ja transpordikulusid, vähendades sõltuvust avalikust võrgust imporditavast elektrist. Ostja saab ka päritolutunnistuse, ning nende kasutamine peab vastama kehtivatele Euroopa Liidu nõuetele.

¹³ Eesti Vabariik. Elektriturseadus. Riigi Teataja 2023. Link: <https://www.riigiteataja.ee/akt/ELTS>

¹⁴ Päritolutunnistus on energiamajanduse korralduse seaduses defineeritud kui „Elektrooniline dokument, mille väljastab päritolutunnistuse süsteemi haldaja biometaan, vesiniku, veeldatud biometaan või elektri-, soojus- või jahutusenergia tootjale tootja taotluse alusel tõendamaks, et biometaan, vesinik, veeldatud gaas, elektri-, soojus- või jahutusenergia on toodetud taastuvast energiaallikast või süsinikuneutraalselt.“

Elektrimüüja PPA raames on müüjal võimalus osta ka taastuvenergia tootmisega seotud päritolutunnistused. See võimaldab pakkuda oma klientidele taastuvatest allikatest pärinevat elektrit.¹⁵

3.3.2. PPA eelised tootjale

Taastuvenergia tootja jaoks, kes ei osale elektribörsil ehk hulgiturul ja kes ei halda oma tasakaalustamist ülekandesüsteemis (sellisel juhul peab ta sõlmima lepingu bilansihalduriga ehk BRP-ga (ingl *Balance Responsible Party*), pakub PPA mitmeid eeliseid. Elektrimüüja PPA võimaldab toodangu koguse ja hinna pikemaks ajaks ette fikseerida.

PPA lepingute sõlmimine võimaldab ka projekti pikaajalist rahastamist olenemata sellest, kas projekt saab toetust või mitte. PPA hõlbustab juurdepääsu panga finantseerimisele, kuna pangad nõuavad sageli projektide rahastamiseks stabiilset tulu.¹⁵

4. Ettevõtjate PPA turu hetkeseis Euroopas

Viimastel aastatel on Euroopa ettevõtjate pikaajaliste elektrienergia PPA-de turg kasvanud. Üks juhtivaid ettevõtteid, kes pakub selles valdkonnas taastuvenergia otseostulepingutele turuülevaateid, on Pexapark. Pexapark on Šveitsis asuv ettevõte, mis on spetsialiseerunud PPA-de turu andmete kogumisele ja analüüsimisele.

2024. aastal registreeriti Pexaparki andmetel 15,2 GW ulatuses PPA-sid, mis on 11% vähem kui 2023. aastal. Kuigi kogumaht langes, kasvas sõlmitud PPA-de arv 14%. See viitab sellele, et turg on liikunud väiksema mahuga, kuid arvuliselt rohkemate tehingute suunas.

Riikide lõikes oli Hispaania jätkuvalt juhtpositsioonil, kus 2024. aastal sõlmiti 47 lepingut kokku 4,66 GW ulatuses. Saksamaa järgnes 48 lepinguga, mille maht ulatus 2,04 GW-ni. Suurimate ostjate hulgas domineerisid jätkuvalt tehnoloogiaettevõtjad, kelle seas olid näiteks Amazon, Google ja Microsoft. Müüjate poolel oli esikohal teist aastat järjest Iberdrola¹⁶, kes sõlmis 15 lepingut kogumahuga 1251 MW, mis on 38% rohkem kui 2023. aastal.

Viimase aasta üks olulisemaid suundumusi on negatiivsete elektrihindade sagenemine ja taastuvenergia projektide omavaheline konkurents. Kannibaliseerimise efekt viitab Pexaparki info põhjal nähtusele, kus suuremahuline sama tootmisprofiiliga taastuvenergiaallikatest toodetud elektrienergia, eriti päikese- ja tuuleenergia, surub turul elektrihinna alla, vähendades seeläbi ka nende enda tasuvust. See on viinud uute ja paindlikumate PPA struktuuride tekkeni, kus on tururiski maandamiseks oluline energiasalvestuseks eri tootmistehnoloogiaid ja lahendusi kombineerida.

Üha rohkem ettevõtjaid liitub ühiseks PPA lepinguks, mis võimaldab väiksematel ettevõtjatel taastuvenergiat koos hankida. Turutrendid näitavad, et väikese ja keskmise suurusega ettevõtjad soovivad oma tegevust keskkonnasõbralikumaks muuta, kuid individuaalse PPA sõlmimine võib olla neile liiga ressursimahukas. Ressursimahukuse all peetakse silmas lepingute keerukust, mis nõuab juriidilisi, tehnilisi ning finantsalaseid teadmisi ning samuti ka krediitvõimekust ning tagatisi. Samuti

---

¹⁵ Commission for Electricity and Gas Regulation (CREG). Study on the technical and economic aspects of ancillary services. Brussels: CREG; 2023. URL:

<https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F2782EN.pdf>

¹⁶ Iberdrola – on rahvusvaheline energiaettevõte, mis on maailma suurim tuuleenergia tootja ning üks juhtivaid elektri- ja võrguettevõtteid, keskendudes taastuvenergiale ja jätkusuutlikule arengule.

võib protsess olla aeganõudev ja kulukas, mistõttu jääb see paljudele väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele kättesaamatuks.

Euroopa PPA turg on näidanud paindlikkust ja kohanemisvõimet. Turg on reageerinud muutuvatele turutingimustele ja riskidele. Ettevõtjad otsivad aktiivselt uuenduslikke lahendusi, et taastuenergia sektoris pikaajaline stabiilsus ja jätkusuutlikkus tagada.¹⁷

4.1. Kombineeritud PPA-d: taastuenergia ja salvestuslahendused

Viimastel aastatel on taastuenergia tootjad ja investorid üha enam keskendunud riskimaandamise strateegiatele, et vähendada volatiilsust elektriturgudel. 2024. aastal täheldati Euroopa elektrienergia PPA turul olulist kasvu lepingutes, mis kombineerivad mitut tehnoloogiat. Kokku registreeriti 2,7 GW ulatuses PPA-sid 32 tehingu raames kaheteistkümnes Euroopa riigis. Aastal 2023 oli selliseid PPA-sid vaid 860 MW mahus ja sõlmitud oli neid vaid viies riigis.

Sellise PPA-de sõlmimise lähenemise suurim eelis on suurem kindlus tarnitava elektri mahu osas. Päikeseenergia tootang koondub peamiselt päevastele tundidele, samas kui maismaatuuleenergia tootmine on nii ööpäevas kui ka aastas ebaühtlasemalt jaotunud. See kombinatsioon aitab saavutada stabiilsema tootmisprofiili, mis on eriti oluline suurematele tarbijatele.

Lihtsa struktuuriga PPA-d ei ole enam piisavad ning mitmes Euroopa riigis on keerukamad hübriidlahendused tavapäraseks muutumas. Tulevikus võib PPA-del eri vormis lepinguid olla – näiteks PPA-d, mis tagavad kindla energiatarneprofiili ehk mehhanismid, mis jälgivad turuhinda ja tarbitavad mahtu, või kokkulepped, mis tagavad ööpäevaringse elektrivarustuse. Salvestussüsteemid muutuvad taastuenergia projektides hädavajalikuks, sest ilma salvestuseta on raske pidevat energiatootmist tagada.

Oluline on kohandada tootmine vastavalt tarbimisvajadustele ning leida lahendusi, mis aitavad taastuenergiat tõhusamalt kasutada. Kuigi kohandamine algab eri tehnoloogiate kombineerimisest, liigub energeetikasektor Euroopas sammhaaval ööpäevaringsete taastuenergialahenduste suunas. See tähendab, et eesmärgiks on võimekus katta tarbimine taastuenergiaga ööpäeva igal tunnil.¹⁸

4.2. PPA-de sõlmimise arengut mõjutavad tegurid

Tarbija PPA ning pikaajaliste fikseeritud hinnaga elektrimüüja/bilansihalduri PPA-de arengut mõjutavad mitmed tegurid. Taastuenergia arengu kiirendamine tähendab, et taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia LCOE ehk tasandatud elektrienergia omahind (ingl *Levelized Cost of Energy*)¹⁹ peab olema võrdne või isegi madalam kui mittetaastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia LCOE. LCOE on mõõdik, mida kasutatakse elektritootmise eri tehnoloogiate võrdlemiseks, arvestades kogu elutsükli kulusid (investeeringud, hooldus, kütus jne) ja toodetud energia hulka. LCOE aitab määrata, kui palju maksab ühe MWh elektrienergia tootmine keskmiselt kogu elektrijaama eluea jooksul.

Eesmärk on saavutada võrgupariteet (ingl *grid parity*), ehk punkt, kus taastuenergia LCOE muutub võrdseks või madalamaks kui fossiilsetest kütustest toodetud elektri LCOE. See, et taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia LCOE on võrdne või isegi madalam kui mittetaastuvatest

---

¹⁷ Pexapark. Renewables Market Outlook 2025. URL: go.pexapark.com/pexapark-renewables-market-outlook-2025-pdf

¹⁸ Pexapark. Renewables Market Outlook 2025. URL: go.pexapark.com/pexapark-renewables-market-outlook-2025-pdf

¹⁹ Energiatalgud. LCOE – tasakaalustatud elektrienergia maksumus. Energiatalgud. URL: <https://energiatalgud.ee/moisted/lcoe>

energiaallikatest toodetud elektrienergia LCOE, peegeldab taastuenergia saavutatud majanduslikku konkurentsivõimet, muutes selle arendajate ja ostjate jaoks atraktiivsemaks. Seetõttu on võrgupariteedi saavutamine oluline eeldus pikaajaliste fikseeritud hinnaga PPA-de arendamisel.

Konkurentsivõimeliste tootmiskulude tõttu saavad taastuenergia arendajad pakkuda ostjatele tarbija PPA-sid, mis võimaldavad stabiliseerida pikaajalisi energiakulusid, vähendades sõltuvust elektrituru kõikumatest hindadest. Arendajate jaoks tagavad PPA-d stabiilsed ja prognoositavad tulud.

Võrgupariteedi saavutamise kiirus on Euroopa riikides erinev. Selle põhjuseks on kaks peamist tegurit. Näiteks Hispaanias, Ühendkuningriigis ning Itaalias on elektrituru hinnad olnud Euroopa keskmisest kõrgemad, kiirendades võrgupariteedi saavutamist. Teiseks sõltub taastuenergia tootlikkus ja seega projekti tasuvus iga riigi geograafilistest ning ilmastikutingimustest (näiteks päikese- või tuulepotentsiaalid). Nii jõudis Hispaania 2017. aastal kiiresti võrgupariteedini just päikeseenergia-projektidega, mis elavdas sealseid tarbija PPA-sid. Samal ajal olid Taani, Holland ja Saksamaa tuuleenergia kontekstis isegi sammukese ees, sest seal saavutati võrgupariteet juba varem tänu soodsale tuuleprofiilile ja varajastele toetusmeetmetele. Kõik see tähendab, et teatud taastuenergia tehnoloogiate LCOE on neis riikides madalam, muutes need projektid investorite ja arendajate jaoks eriti atraktiivseks. Skandinaavia riigid on olnud tarbijate PPA-de arendamise eesrinnas. Rootsis sõlmiti juba 2013. aastal märkimisväärne arv PPA-sid, sealhulgas Google'i esimene tuuleenergia PPA tuulepargiga 10 aastaks. See tuli ka avaliku sektori toetusmehhanismide, näiteks garantiifondide kasutuselevõtust, mis hõlbustas PPA-de sõlmimist ning päritolutunnistuste süsteemist, mis on olnud taastuenergia peamine riiklik toetuskeem Rootsis alates 2003. aastast ja Norras alates 2009. aastast.

5. Avaliku konsultatsiooni kokkuvõte ja Konkurentsiameti arvamus

Konkurentsiamet viis avaliku konsultatsiooni turuosaliste seas läbi perioodil 29.07.2024–10.09.2024.²⁰ Tagasisidet andis kokku 16 turuosalist. Avalikus konsultatsioonis andis tagasiside 9 elektrimüüjat/bilansihaldurit, kellest 3 olid ka ise elektrienergia tootjad. Nende hulgas varieerus PPA-de osakaal portfellis märkimisväärselt – see võis olla 0%, 51% või isegi 100%.

Elektrienergia tootjatest vastas küsimustikule 7 ettevõtjat, kellest viiel on tootmisvõimsus ja teiste ettevõtjate tootmisüksused on hetkel arendamisjärgus.

PPA-de maht portfellis varieerus 0% kuni 51%-ni. Vastanutest ainult ühel olid pikaajalised taastuenergia-lepingud, teistel oli lepingu kestus vähem kui 3 aastat. PPA-d olid tulevikus sõlmitud ainult ühel ettevõtjal kas 5–7 aastaks või ka 12–25-aastasteks perioodideks. Ettevõtjad, kelle projektid on veel arendusetapis, plaanivad tulevikus müüa elektrienergiat 15-aastaste PPA-de alusel.

Ettevõtjate elektrienergia ostulepingute arengut toetavaid tegureid analüüsid selgub, et need arenevad loomulikult teatud spetsiifilistes tingimustes, üheks soodustavaks tingimuseks on soodne regulatiivne raamistik.

5.1. Avalikul konsultatsioonil tõstatatud teemad ning Konkurentsiameti arvamus

Avaliku konsultatsiooni käigus selgus, et järgnevad tõkked võivad suuremal või vähemal määral PPA-de sõlmimist takistada.

Avaliku konsultatsiooni põhjal suudavad suuremad ettevõtjad iseseisvalt pikaajalisi PPA-sid sõlmida, kuid väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatel on raskusi. Turuosaliste tagasiside põhjal selgub

---

²⁰ [Avalik konsultatsioon taastuenergia müügilepingutega seotud regulatiivsete ja haldustökete osas | Konkurentsiamet](#)

analüüsis, et ka parima tahtmise korral on olnud võimatu PPA-d sõlmida. Amet tuvastas, et väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatel on pangagarantii saamine raske.

Õiguslik ebakindlus

- Takistus: kõige suuremaks haldustõkkeks peeti universaalteenuse loomisega seotut. Riigikogu juurutas 2022. aastal universaalteenuse loomisega elektrituruseadusega muutmise teel uue õiguspraktika (tava), mille alusel saab Eestis seaduse muutmise abil füüsiliste isikute ning keskmiste ja väikeste ettevõtjate kehtivaid elektrilepinguid muuta. Nii tekitati tuleviku jaoks risk, et elektri ostu-müügi lepingulised suhted ei ole Eestis kindlad. Seetõttu ei saa füüsiliste isikute ning keskmiste ja väikeste ettevõtjate sõlmitud lepingulisi suhteid tulevikus investeerimiseks vajaliku tulukindluse tagatisena kasutada. Mõned turuosalisel on väljendanud seisukohta, et see regulatsioon lisab ettevõtjatele ebastabiilsust, kuna lühike etteteatamisaja võib täiendavaid kohustusi ja riske põhjustada.
- Konkurentsiameti arvamus: universaalteenus (UT) on ELTS-is juba tühistatud ning kodutarbija elektrimüüja vahetamise õigus lühikese etteteatamisaja jooksul tuleneb Euroopa Liidu regulatsioonidest ning peaks olema ühtne nõue kõikides liikmesriikides. Seetõttu ka ei saa nõustuda arusaamaga, et see tuleneb Eesti riigi otsusest, kuna see on Euroopa Liidu tasandil kehtestatud nõue. Euroopa Komisjon hindab 31. jaanuariks 2026 ja edaspidi iga kahe aasta järel, kas elektriostulepingute turgudel esineb endiselt tõkkeid ja kas need turud on piisavalt läbipaistvad.

Tulevikus tuleks kõrgete elektrihindade leevendusmeetmetena vajadusel kaaluda toetusmeetmeid, mis ei looks stiimulit olemasolevate elektrilepingute lõpetamiseks – näiteks täiendav kompensatsioon, mis oleks sõlmitud elektrilepingute vaates vähemsekkuv.

Regulatsioonide ebastabiilsus ja ettenägematus

- Takistus: fikseeritud hinnaga elektrilepingute sõlmimist takistavaks asjaoluks on kujunenud pretsedent, et sagedusreservide hankimise kulu kavatakse Eestis muuta elektrimüüja elektrilepingu kaudu tarbijale suunatud tasuks. Kavandatud sagedusreservide tasumäär võib olla suurem kui marginaal, mida elektrimüüja elektri müügiga tüüpiliselt teenib. Seega on loodud Eestis pretsedent, et fikseeritud hinnaga elektri müüjale saab regulatsiooni kaudu panna suurema lisakohustuse, kui on müüja teenitav tulu. Samuti on ettenägematu bilansienergia turu reeglite pidev muutmine ja sellega seoses ka ülekandevõimsuste ümberjaotamine sagedusturgude ja päev-ette turu vahel, mis muudab turu hindade dünaamikat potentsiaalselt väga palju.
- Konkurentsiameti arvamus: bilansihaldurid ei peaks sagedusreservide hankimise kulu oma olemasolevast marginaalist katma. Elektriturul on tavapärane praktika, et kulud, mis tekivad teenuse osutamisel, lisatakse elektrienergia hinda. Elektrilepingutele on kohaldatav võlaõigusseaduse (VÕS) § 97, mille kohaselt võib kahjustatud lepingupool teiselt lepingupoolelt nõuda lepingu muutmist poolte kohustuste esialgse vahekorra taastamiseks, kui lepingu sõlmimise aluseks olnud asjaolud pärast lepingu sõlmimist muutuvad ja sellega kaasneb lepingupoolte kohustuste vahekorra oluline muutumine. Bilansiteenuse kulud ei ole staatilised ning bilansihaldurite süsteemid peavad võimaldama tariifide muutmist, kululiikide lisamist ja muid selliseid muudatusi.

Ülepiiriliste ülekandevõimsuste jaotamine tasakaalustamisturu ja päev-ette turu vahel toimub turupõhimõtete alusel. Kui ülekandevõimsust ei jaotataks ja reservide kohapealne hankimine toob suuremat üldist heaolu, teeb hankimisalgoritm vastava otsuse. Seega jaotatakse ülepiirilist ülekandevõimsust sagedusreservide vahetamiseks, kui see toob ühiskonnale kaasa suurema kasu kui vastavate reservide kohapealne hankimine. Reservide jagamine on kooskõlas ELi õigusaktidega ning on kirjeldatud määruses (EL) 2017/1485 kui täiesti kehtiv võimalus põhivõrguettevõtjate reservinõude täitmiseks.

Eeltoodud põhimõtted on selged ja läbipaistvad ning nendega seotud regulatiivne keskkond samuti. Lisaks ei ole ülepiiriliste PPA-de sõlmimine võimalik. Seega ei saa Konkurentsiameti arvates sagedusreservide hankimise kulude tekkimist ega ülepiiriliste ülekandevõimsuste jaotamist tasakaalustamisturu ja päev-ette turu vahel PPA-de mittesõlmimise põhjuseks lugeda.

Elektrienergia tarbijate/ostjate pangakõlbulikkus

- Takistus: PPA-de tarbijad/ostjad peavad olema pangakõlbulikud ja neid osapooli on Baltikumis piiratud hulgal, eriti kui kavandatud arenduse kapitalikulu on märkimisväärne. Väiksematel äriühingutel ei ole piisavalt tagatise pikaajaliste elektri ostulepingute omapoolseks tagamiseks. Tagatiseta ostuleping ei anna taastuvelektri tootjale kindlust, et kokkulepitud elektri kogus ostetakse ära kokkulepitud hinnaga. Suure osa Eesti ettevõtjate krediitvõimekus ja suurus ei ole pankade jaoks piisav, et arvestada näiteks 10-aastast PPA-d kui riske maandavat instrumenti. Sisuliselt saavad võimalikeks tarbijateks või ostjateks olla riiklikud energiaettevõtjad.
- Konkurentsiameti arvamus: see probleem on analüüsi koostamise ajendiks. Esitatud tõke tarbijate/ostjate pangakõlbulikkuse kohta on oluline aspekt PPA-de turu arendamisel, eriti väiksemas piirkonnas. Pikaajaliste lepingute sõlmimiseks on vajalik ostjate piisav krediitvõimekus, mis võib väiksemate ettevõtjate osalemist piirata. Üheks võimalikuks lahenduseks näeb Konkurentsiamet väiksema hinnapiirkonna turu lahenduseks elektriostulepingute nõudluse agregatsiooni ehk väikeste elektrienergiatarbijate koondamist üheks suuremaks ostjaks, kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1747 artikli 19a lõikega 3, et nad saaksid mitme ostja PPA koos sõlmida. Ühine ostmine peab toimuma läbipaistvalt, piiritletud eesmärgiga ning selliselt, et säilib konkurents iseseisvate osalejate vahel. Oluline on, et ühisostude korral järgitaks konkurentsireegleid, eriti mis puudutab ostjatevahelist infovahetust, kokkuleppeid ja võimalikku kooskõlastatud tegevust.

Tarbija ja tootja erinev tootmis- ja tarbimisprofiil

- Takistus: üheks tootjate ja tarbijate vahel elektrimüügi lepingu sõlmimise takistuseks on tarbija ja tootja erinev tootmis- ja tarbimisprofiil. See on eriti suure mõjuga väikestes hinnapiirkondades, kus turu sügavus on väike ning suuremate turuosaliste mõju tasakaalule on eriti suur. Näiteks lisanduval tehasel on keeruline saada väikese hinnapiirkonna sees täiendava baaskoormuse PPA pakkumist, sest see eeldab ka uue baaskoormusel taastuvelektrit tootva seadme asumist või juurde ehitamist samas väikeses hinnapiirkonnas – täiendava baaskoormuse PPA pakkumine on oluliselt väiksema tõenäosusega kui suuremas hinnapiirkonnas.
- Konkurentsiameti arvamus: tegu on olulise takistusega PPA-de sõlmimisel, eriti väikestes hinnapiirkondades. Selle probleemi lahenduseks näeb Konkurentsiamet kombineeritud parkide loomulikku arengut, kus on kombineeritud taastuvenienergiatehnoloogiad ja salvestuslahendused, võimaldades eespool kirjeldatud ööpäevaringset elektritootmisprofiili.

See tähendab, et PPA-de areng võib ka väiksema turuga piirkondades viia paindlikumate energialepinguteni, mis võimaldavad nii tootjatel kui ka tarbijatel paremini oma riske hallata ja pikaajalisi elektri ostu- ja müügilepinguid kindlustada.

5.2. Konkurentsiameti ettepanekud

Käesoleva analüüsi eesmärk oli tuvastada ja hinnata PPA-de sõlmimist takistavaid või piiravaid regulatiivseid ning halduslikke takistusi. Avaliku konsultatsiooni ja sellele järgnenud analüüsi tulemusena ei leitud otseseid halduslikke või regulatiivseid piiranguid, mis takistaksid taastuvenergia PPA-de sõlmimist. Esile kerkis pigem üldine õiguslik ja regulatiivne ebakindlus ning turuosaliste finantsuutlikkusega seotud probleemid.

Seetõttu võib kokkuvõtlikult öelda, et haldus- või regulatiivseid piiranguid pikaajaliste PPA-de sõlmimisele ei tuvastatud. Samas vajavad tähelepanu mitmed tõstatatud probleemid. Nende kitsaskohtade lahendamine aitaks PPA-de laiemaks kasutuselevõtuks stabiilsema keskkonna luua ning soodustaks taastuvenergia tootmisse suunatud investeeringute suurenemist.

Järgnevalt on esitatud ameti soovitusel, mille eesmärk on taastuvenergia PPA-de arengut toetada.

1. Stabiilne regulatiivne keskkond

PPA-de areng eeldab turuosaliste jaoks selget ja stabiilset regulatiivset raamistikku. Igasugune ebaselgus või ootamatu sekkumine suurendab ebakindlust. Tulevikus tuleks vajadusel kõrgete elektrihindade leevendusmeetmetena kaaluda toetusmeetmeid, mis ei looks stiimulit olemasolevate elektrilepingute lõpetamiseks – näiteks täiendav kompensatsioon, mis ei mõjutaks juba sõlmitud elektrilepinguid.

Selliselt lähenemise näitena võib tuua varem rakendatud energiakulude hüvitamise kompensatsiooni meetme. Meede oli mõeldud kõrgete energiakulude mõju leevendamiseks, säilitades samal ajal stabiilsuse ja vältides olukorda, kus kompensatsioon soodustaks olemasolevate lepingute lõpetamist.

21

2. Eesti PPA turg ning Balti riikide piirkondlik koostöö

Eestis on pikaajaliste elektrienergia PPA-de turg veel arenemas. Hetkel puudub Eestis mehhanism, mis aitaks PPA-de sõlmimist soodustada. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1747 artikli 19a lõige 3 seab liikmesriigile kohustuse kasutusele võtta instrumendid PPA turule sisenemise hõlbustamiseks, mis muuhulgas võib hõlmata vahendit elektriostulepingute nõudluse koondamiseks. Selliseks nõudluse koondamise instrumendiks võib olla näiteks Eesti PPA turuplatvorm. Seega on seadusandjal oluline analüüsida ja täiendavalt hinnata, millised riiklikud meetmed oleksid kõige efektiivsemad PPA turule sisenemise tõkete eemaldamise vaates ning kas riigisisese PPA turu loomine on parim võimalik lahendus võrreldes muude instrumentidega, näiteks riigi tagatud turuhinnaga tagatisskeemidega.

Balti ühise hinnapiirkonna ja PPA turu loomisel tuleb arvestada sellega, et Euroopa Komisjon peab hindama võimalike liiduüleste elektriostulepingute platvormide potentsiaali ning turule sisenemise tõkete vähendamiseks vajalikke instrumente vastavalt määruse (EL) 2024/1747 artikli 19a lõigetele 2 ja 3. Euroopa Komisjoni ülesanne on välja selgitada, kas ja millisel kujul oleks otstarbekas sellist platvormi liiduüleselt arendada, samuti hinnata nende koostoimet juba olemas olevate elektrituru platvormidega. Lisaks sellele suunab direktiiv liikmesriike pakkuma konkreetseid lahendusi nagu näiteks hinnagarantiid või muud finantsinstrumendid, mis oleksid suunatud just nendele ettevõtjatele,

---

²¹ [Energiakulude hüvitamine | Rahandusministeerium](#)

kellel on PPA-de turule sisenemisel takistused. Seetõttu on vajalik jälgida, millised konkreetsed sammud ja regulatiivsed algatused Euroopa tasandil lähiajal järgnevad.

Samas ei välista direktiiv riiklikke või piirkondlikke algatusi. Kui Euroopa tasandil platvormi ei looda või see ei kata Balti PPA piirkonna vajadusi, võib siiski algatada Balti PPA ühisturu analüüsi ning tuvastada võimalused, kuidas luua ühine hinnapiirkond ja PPA turuplatvorm PPA-de nõudluse koondamiseks.

Oluline on hinnata, kas selline regioonipõhine turg võiks direktiivi eesmärke toetada, eelkõige hinna prognoositavuse parandamist ja taastuvelektri lepingute osakaalu suurendamist ilma, et see kahjustaks turu läbipaistvust ja konkurentsi. Tuleks uurida, kas regioonipõhine koostöö võimaldaks pakkuda stabiilsemat keskkonda ka tootjate jaoks, kes otsivad investeerimisotsuste tegemisel kindlustunnet.

Balti riikide reguleerivad asutused on jõudnud ühisele seisukohale alternatiivsete hinnapiirkondade konfiguratsioonide hindamise osas. Regulaatorid edastasid Balti riikide põhivõrguettevõtjatele 4. septembril 2024 vastavasisulise kirja. Regulaatorid on seisukohal, et alternatiivsete hinnapiirkondade konfiguratsioonide vajaduse hindamiseks on vajalik põhjalik kulu-tulu analüüs. Alates Balti riikide edukast sünkroniseerimisest Mandri-Euroopa sünkroonalaga 2025. aasta veebruaris kogutakse vähemalt aasta jooksul reaalses andmeid, mille põhjal hinnatakse, kas on mõistlik ühine põhjalik analüüs algatada.²²

Samas soovib amet välja tuua, et Balti või Eesti PPA turgu saab luua ka siis, kui Balti ühist hinnapiirkonda ei peaks tulema.

3. Direktiivide ülevõtmine

Direktiivide ülevõtmisel on oluline, et Kliimaministeerium analüüsiks kõikide osapoolte põhjendatud riske. Vajadusel tuleks luua mehhanismid, mis maandavad finantsriske väiksemate turuosaliste jaoks näiteks tagatisskeemide kaudu, kuid see vajab juba täiendavat analüüsi ning ei olnud selle analüüsi eesmärk.

4. Riigi roll ja nõudluse loome

Avalik sektor, nagu näiteks Riigi Kinnisvara AS, saab jätkuvalt eeskujuks olla, koondades oma elektritarbimise portfelli ning suunates selle kaudu nõudlust pikaajaliste PPA-de suunas. See võiks anda turule usaldust ning suurendaks ostjate ringi, eriti kui kaasata ka väiksemad ettevõtjad või asutused.

---

²² [VERT Baltijos šalių reguliuotojų pozicija dėl esamos Baltijos prekybos zonu konfigūracijos peržiūros](#)